

ספר הפרנס

קלא אסור לקרות לאור הנר בספר בשבת יחידיו אם לא יקרא אחר עמו ותוך אותו ספר וליל יום הכיפורים ובימים מותר וכן החזן בערב שבת דאימתא דציבורא עליוי ובליל פסח שחל להיות בשבת אסור לומר האגדה יחידיו בספר על השולחן ואם הוא יודע קצת מבחוץ שאין צריך לראות תוך הספר אך לראשי תיבות ופרקים או מותר ולא יועיל אם אשתו מעיינת עמו אם לא שהיא יודעת לקרות:

קלב כרי עץ שניקב או נסרק או כלי מתכות ונתן עליו הגוי חתיכה של מתכות צריך טכילה אח"כ אבל אם תפרו בפתיל מתכות או חיברו במסמרים או בכלמר"א אין בכך כלום כי אין זה אלא חיבור חתיכות והכל תולך אחר המעמיד ומדר"ם הגהוג להטבילים עם כלים אחרים לרווחא דמילתא:

קלג מאני דקניא שקרין פלומי"ד בין מחופה טבפנים ומבחוץ או מבפנים ולא מבחוץ או אפילו מחוץ ולא בפנים צריך טבילה:

קלד אסור לתת מים תוך סוכין בשבת למאכל בהמתו או תרנגולתו והיכא שנתן המים בהן מבעוד יום מותר לערבבו שיוליך בהן המקל פעם אחת שתי ופעם אחת ערב ויגענע הכלי הישיב בחווק להתערבו וחרדל או שום שניפחן או נכתש קודם שבת וכן חרוסת בפסח [שחל להיות] בשבת אסור להשים בהם מים או יין בשבת לערבבו אם לא נתן מקצת מים או יין או רבש מבערב שבת ואז מותר להוסיף עליהן בשבת עוד משקה ולערבבו בין ביד בין בכלי ומותר לקלוף שומץ או בצלים בשבת ולאכול מהן כו ביום:

קלה זמותר להשאיל לגוי כגון קרדומו ומחבתו בהנש בערב שבת אעפ"י שעושה בו מלאכה בשבת אבל בשכר אסור בע"ש ובחמישי בשבת מותר דווקא בשכר לשבוע אבל בשכר ליום אסור ואפילו מרוחק מן השבת אבל בהמתו אסור להשאיל לגוי אפילו

כבו **שבת חפץ** או מפתח ברשות הרבים או הוציאו שמה בשונג או חפץ בבית אחר שאם הוא שלו אך שצריך לעבור דרך ר"ה להביאו או צריך להביאו משם יין או דבר אחר יולין שמה הטינקות קמנים או עבר גוי או גויה אם יקרו החפץ מאליהן ויביאורו לבית טוב הדבר ואם לא יבחינו הטינקות כדי להביאו יעשה מחיצה של בני אדם שלא ירעו שלשם מחיצה יאספו שמה ויעמידם זה בצד זה שלא יהא ג' ספחים ריוח בין זה לזה ואז יביא החפץ תוך אותה מחיצה [או] אם היה חצרו פרוץ במלואו (אבל) [יכול] לעשות כן שיועיל כמו בקנים אבל אם החפץ בבית חבירו או בכל מקום שהוא רשות היחיד שאינו שלו או אין לו תקנה בזה אך צריך עירוב שיתוף מכוואות או עירוב חצירות לפי מה שהוא:

קכת סעודה גדולה (בשבת) בגון של חופה או של ברית מילה שהרבה בני אדם אוכלין אסור להתחיל ולאכול משבע שעות ומחצה ואם התחיל לא יפסק וסעודה קמנה אסור להתחיל ממ' שעות ומחצה אם לא שהתפלל מנחה קודם לכן וכשמתפלל צריך להתנאות לפני בוראו ולהגור תגורה אעפ"י שיש לו מכנסים וחנונה בתוכו:

קכט אשה נדה רגילה לתת כחול בגד סינר ולאחוריה סמוך לבשרה כדי שיפול דם נידתה עליו שלא ימינפו בגדיה וקושרתה סביבה ברצועה או בחוץ מלפניה וזה אסור להוציאה כך לר"ה בשבת:

קל מזותר להרוג כינה שקרין פרוי"ד בשבת אבל פוצ"א המקפצת ומדלגת לכאן ולכאן אסור להרוג בשבת ואסור לצוד אותה ולהתושה בשעה שהיא מדלגת אך יסירנה מן הבגד כלאחר יד בלא צידה אבל אם יושבת במקום אחד ועוקצת אותו בבשרו מותר ללוקחה ולהשליכה מיד וכן מורפ"א שקרין כליו"י שהוא מלא ליחה מותר לשבר עוד העלין שעליו כדי להוציא הליחה דמשום צער מותר:

לבנות לו בשבת ואפילו לחקן באבנים או
בנמרים ברחוק מבנין הבית אסור :

קמח ישראל שיש לו שדה או ר' ס מותר
להניחם לגוי לחרוש ולזרוע
לכצור ולקצור אעפ"י שהגוי עושה בהן מלאכה
בשבת וה"מ דקיבלה למחצה לשליש ולרביע
אבל אם טורח בהן במעות אסור :

קמח אמ יש לגוי חלק בשדה או בכרם לא
יאמר לו הישראל עמול אתה בשבת
ואני או שלוחי נטרה בהן יום אחד בחול אם
לא שהתנה כן קודם שקנה הקרקע :

קמח מותר לומר לגוי לחלוב את הבהמה
בשבת של ישראל ושיקח הגוי
החלב לעצמו ושלא להערים לחזור ולקנות את
החלב מן הגוי בפתות משוויו אך כרי שוויו או
מעט פחות מותר :

קמח מותר לתת שפור שתחב בו בשר או
עוף מנתח לנתחים בתוך
התנור לצלות סמוך לחשיכה אעפ"י שיש אש
בתוך התנור ונצלה בשבת ופי התנור סתום או
מכוסה אבל אם העוף או מלה שלם אסור אם
לא מכוסה או צלי כמאכל בן דרוסאי קודם
חשיכה וכן אם מניחו אצל האש מוצץ לתנור
לצלות או לבשל בקירור צריך שיהא מכוסה
כמאכל בן דרוסאי ולצורך אכילתו בליל השבת
ומותר להשהותו ע"נ גירא שאינה גרופה והיוצאה
לצורך הלילה וכן פשמיד"א או פלאדי"ן או עוגה
שכבר קרמו פניהם למעלה ולמטה קודם חשיכה
מותר להניחם בתנור או באישש"ר על מקום חם
כדי לאפות הרבה במטב בשבת אם מה שבתוך
הפשמיד"א כבר מכוסה כמאכל בן דרוסאי ואם
לאו אסור וכן לסמוך בקירור אצל האש סמוך
לחשיכה או על טרייבו"ש או לתלות בשלשלת
מותר רק שיכולה להתחמם קודם חשיכה אם
היא צוננת :

קמח אסור ליכנס תוך הספינה ואפילו ללכת
בה

אפילו רחוק מן השבת לא בחנם ולא בשכר :
אם הוא יודע שיעשו לעשות בה מלאכה בשבת
משום למען ינוח וגומר :

קלו מותר לתת בגדים לתקן לנכרי בע"ש
אעפ"י שיועד שעושה בו מלאכה
בשבת כשהתחנה עמו לשכירות לתקנו ברבר
קצוב ומתקנו הגוי בביתו וכן ערות לעבדן וכלים
לכובס נכרי מותר לתת אותם בע"ש לעבדן ולכבסן ;
קלו ובגדים ומעילים שחפרו הגוי בע"ש
או בעיו"מ והביאו לישראל
בשבת או ביו"מ אסור ללושש בו ביום ואפילו
למלטין אם לא שיועד לו שנגמרה מעב"י קודם
שקדש היום :

קלח מותר לומר לגוי בחול מדוע לא הדלקת
את הנר שכבה בשבת שעברה
או למה לא תיקנת האש ואעפ"י שהגוי ירניש
ויבין שמכאן ולהבא יש לו לעשות כן ויעשהו'י
ומותר להניח לעבדו ולשפחתו לעשות מלאכה
בשבת בביתו כשהמלאכה משל הגוי ואעפ"י
שבב למונעו מפני מראית העין שלא יאמרו משל
בעה"ב הוא עושה :

קלח משהחין אינרת בע"ש ביד גוי כשקוצץ
עמו לתת לו כך וכך אבל אם
לא קצץ אסור :

קמח עבד או שפחה גוי שכורי ישראל אם
הדליקו את הנר או עשו האש או
זיטמו בית החורף בשביל ישראל ארוגם אסור
הוא להשתמש ולהנות מהם וזהו דווקא כשלא היה
שם עוד נר או אש יותר אבל אם היה שם עוד נר
או אש כל שהוא והגוי בא להדליק נר הכבוי או
הרבה עצים והדליקו או עשה בשביל תינוק קטן
או בשביל חולה אפילו שאין בו סכנה או בשביל
עצמו מותר להשתמש ולהנות מהן :

קמח ישראל ששוכר גוי לבנות לו בית
בקבלנות שהגוי נדר
להשלים כל הבנין ברבר קצוב אסור להניח לגוי

ספר הפרנס

וכן יעשה עד אשר יביאנו לביתו וכ"ו דווקא כשנכנס תוך התחום מבע"י ואם מתירא פן יראה גולנים ויגלוה מידו יניחה עליו וירזן שלא יעמוד כלל במקום אחד וכשיגיע למפתח ביתו יורקה בפנים כלאתי יר"מ) לשון ספר התרוסה וגראין הרברים כמו כן אם יש לישראל מעות בתיבתו או כסף או זהב חתיכות שאינן כלים וירא פן יראה גולנים או עברי השלמון ויקחה אותם מותר להצניעם במקום שירצה ברה"י שלו אעפ"י שהן מוקצין :

קפת נותנין לנוי ולכלב מזונות לאכול בשבת בבית הישראל אם נותן לו רשות לאכול בביתו ואם יצאו לחוץ עם הלהם אין בכך כלום אבל אסור לתת להם כרי שיצאו לחוץ מותר לתת פחמין באש בע"ש כשהן נבעדין כל שהוא קודם השבת אבל עצים אסור ליתן באש אא"כ יהא האש נאחו ברוב העצים קודם השבת :

קמט נר שמדליקין בע"ש במרתף בע"ש לראות למשוך היין או בחדר כדי לשכב צריך שיהי' בו קצת משמנים שמדליקין בו לאכול ואסור להיות מחלב לבדו אך שמן לבדו או יערב בו קצת שמן אל החלב :

קנ נר חנוכה כבתה אין זקוק לה ואין מחויב להדליקה שנית ואסור להשתמש לאורה בכל מלאכה ושלא להרצות מעות ושלא לאכול לאורה וזמן הדלקה לדידן כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר ואם כבתה כליל ראשון מסיף עליה שמן ומדליקה ויוצא בה וכן יעשה בכל לילה ובליל ח' יעשה לה מדורה בפני עצמה ושורפה ושיעור שמן בנר כדי שתהא דולקת והולכת כזה"ל משקיעת החמה (עד שתוכלה רגל מן השוק) [עד שתעלה עמוד השחר] הדליקה חרש שומה וקמן לא עשה ולא כלום וצריך להדליקה

בה כל שהוא בשבת ואף מערב שבת אסור ליכנס בה אם הוא סבור ללכת בתוכה אף בשבת משום שרואה כשם ועוד שהולך חוץ לתחום לכן צריך [ליכנס] לספינה ג' ימים קודם השבת או בעת שיכול לעבור קודם השבת ואם הוא נשאר או בתוכה בשבת אין בכך כלום כילא החמירו בה כ"כ אבל לדבר מצוה מותר ליכנס בה ובאנגלשיר"א רגילין לעבור היום ביום אחד שיש להם רוח טוב לפיכך מותר להם ליכנס בה בערב שבת בבקר אפילו שלא לדבר מצוה ובכל ענין שנכנס בספינה בהיתר (או) [או²] אפילו בשבת עצמו מותר ללכת בכל הספינה אעפ"י שהלכה חוץ לתחום אבל בקרן אסור לילך אעפ"י שהגוי מנהיג את הבהמה ורבינו ברוך כת' בשם הגאונים שהתירו ליכנס בספינה בע"ש אעפ"י שמוליכו בשבת למקום חפצו חוץ לתחום ודע"א כגון הולך לסחורה והוא צורך תמו ועוד מה שאין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת וזהו בים הגדול לפי שבאותן ג' ימים יתרגל בעניני הים שיוכל לסבול סורח הים ולאכול ולהתענג בשבת אבל בנהרות שלנו אין אדם קץ במאכל לכתו בספינה ויכול לקיים עונג שבת במאכל לפיכך מותר ליכנס בה אפילו בערב שבת :

קמו המהלך בדרך ואין יכול ליכנס בעיר מבע"י קודם השבת ויש לו עליו ביסו או חבילתו או יתנגה לנכרי להוליכה עמו ואם אין סאמינו או אין עמו נכרי יתנגה מבע"י על הסוס או על ההמור או על העגלה וכשתרצה הבהמה לעמוד ישלנה בידו ויעמוד גם הוא וכשתרצה הבהמה ללכת יחזור ויתנגה על הבהמה כדי שלא תעשה הבהמה עקרה והנחה ואם אין לו בהמה יתנגה לקמן שעמו להוליכה ואם אין לו לא זה ולא זה ויביאנה בעצמו פחות פחות מד' אמות וקודם שהלך ארבע אמות יעמוד ויניח ויחזור וילך ויעמוד ויחזור עוד וילך

הנהות המו"ל

(2) כני' סה"ת וקמ"ג לאזין (כ"א) ז"ע כה"ח סי' ע"ח סעיף ל"ג .

אמור אך יאכל סמא שהבינו אחרים לצורך עצמו מהר"ם :

להדליקה שנית אבל אשה ודאי מדלקת במקום שאין איש :

קנה בחופות רנידן לתת הזרה מע"ש על הפוספ"ם שקורין טרייפיי"ד או לתלות בשלשלת ונחלים תחתיה והאש בוערת סביבה ותחתיה ומכסין הזרה בנפרים ולפעמים עברים גיים מחסמין אותה בשבת למחר או בלילה אם לא ניתקד כ"כ שלא היתה ראויה לאכילה הונסת מעם מאכל בן דרוסא קורם שחיסמה הגויס א"כ אין חששא בחימום שלהם ומותר לאכול זהו דין השוהה אבל דין הסמנה כשם שדגליק הרכה בני אדם לעשות אפילו אם הקדירה נתבשלה כד צרכו אסור להסמינה ע"ג נחלים או בכד דבר המוסיף הבד אפילו מלה וסוד ופסולת ויתים ומה שנותנין הקדירה על מקום חם בשעה שמומנין אותה או בנומא שחממה היטיב אין בכך איסור אעפ"י שהוא מוסיף הבד לפי שהוא קבוע אבל כד דבר המוסיף הבד וממלטל אסור ואסור לתת נחלים תחת הקדירה כשמומנין אותה ואם מצא למחר נחלים בוערות בתוך הרשן שממין בו את הקדירה אין בכך כלום מאחר שהוסמן בהיור בלא נחלים :

קנא בית שיש לה שני פתחים לשני צידי ר"ה א"צ להדליק אלא מרוח אחת ומניחה בצד שמאל הפתח בכניסה ובמפתח הסמוך לר"ה ואם כדלת עצמו מניחה [יניחנה] מחציו לצד שמאל של כניסה ובשבת אסור לפתוח הדלת ולנעול בעוד הנרות דולקין פן יכבה ברוח ניענעו הדלת אבל מהר"ם התייר לפי שאין מתכוין לכבות ואין זה פסיק רשא ועוד רבו ראיותיו להתייר :

קנב ודירורין הרבה בבית אחד ישתתפו לקנות הנרות ותו לא צריך והמהדרין מן המהדרין נר לכל אחד ואחד ופי שהוא אורח ויודע שמדליקין עליו בביתו אשתו או אביו ואמו או בני ביתו או אין צריך לתת להם מעות להשתתף במקום שהוא וצריך להניח למטה מיוד פתחים משום מצוה ולמעלה מעשרים אמה פסולה וכחב רבי אב"י העור"י זהו דווקא בימיהם כשהיו מדליקין מבתוך אבל לדירון שאנו מניחין מבפנים אין קפידא בדבר וכן קיבל מאביו זצ"ל :

קנו מותר להסמין חמין בתוך הנורים שלנו אעפ"י שיש בהן פחמין כוערת גם אין גרוף מן הנחלים האש אך צריך להיות קמום להשליך על הפחמין אפר כירה או להניחם להצטנן עד שקפסמו מאליהן ושהיו עדיהם מן האבק שהיו מבוסין מהר"ם יפירות חיון מותרים להסמינן אפילו סמוך לחשיכה אבל משחשיכה אסור להסמינם ולא להוסיף כסיו עדיהם ולא ע"ג קדירה שאינה מבושלת כד צרכו ולא לתת תפוחים נגד האש וכן מים כ"א להפינן צינתן מותר ואם לא הוסמן חמין סבעו"י אסור להסמינן משתחשך אפילו מבושלת כד צרכו והיכא שממין בהותר מבעו"י מותר לקחת מן הקדירה במקום המבנתה ולהחזירה ולכסותה אבל אם ניתגלה הקדירה

קנב מותר להדליק נר של חול או קיסם מנר של מצוה כגון נר של שבת או של חנוכה ויו"ט כדי להדליק מאותה נר של חול נר של מצוה אחרת של שבת או של חנוכה או של יו"ט אבל להדליק ממנו של חול או אסור להדליק מנר של מצוה [הנ"ה] ורבינו שמחה כתב שאם כבה הנר שהוא מדליק בו שאין לו להדליקו מן הנדלקין כבר כרי לגמור להדליק את כולן אלא לוקח אחד מן הנדלקין כבר ומדליק בו את כולן עכ"ל הנ"ה] :

קנב המתענה שני ימים ביוה"כ וי"א ואירע יום ב' שלו בע"ש אסור לו לאכול בשבת סמא שבישלו לצרכו בע"ש ואפילו ע"י הערמה

ספר הפרנס

קסב האוכל בשבת ע"ג עשבים צריך ליהדר שלא יפלו המים על העשבים בשעה ששותה או כשנוטל ידיו אבל מין א"צ לשמור וכן ממי רגלים :

קסג פרה אסורה לצאת לר"ה כחבל שסביב צווארה לא לנוי ולא לשימור וחמור אסור לצאת בפרומב"א שקורין פריימ"א אבל יוצא כחבל שסביב צווארה או באפסר שקורין הלפט"ר וסוס מותר לצאת בפרומב"א וכ"ש באפסר או חבל בפרומב"א עם אפסר אבל בסוס וכן בפרד ועגלים מותרין כחבל שסביב צווארם ויוהר כשמוציא לר"ה שלא [יוצא] הויג לידי מפח הן אפסר הן חבל הן פריימ"א וגם צריך להגביה את החבל שבין ראש הנמל או הבמה לידו מן הקרקע מפח :

קסד אין הסוס יוצא לר"ה בשבת עם האוכף שעליו ולא החמור במרדעת שעליו אא"כ קשורין עליון מע"ש ואסורין להסיר מעליהן האוכף או המרדעת בשבת ואפילו בביתו וכ"ש להשים עליהן אבל אם ניצטנן החמור מותר להשים עליו מרדעת כדי לחממו ואסור להעמיד סוס במים כדי לצננו ומותר להוליך הסוס והחמור תוך החצר הנה והנה עד שיפול האוכף או המרדעת מאליהן ואין הבהמה יוצאה בשבת בוג שבצווארה לר"ה אפילו כשהוא סהום שאין משמיע קול אבל בחצירו מותר כשהוא סתום אבל במשמיע קול אפילו בחצר אסור וה"ה לתרנגול אסור כעין בהמה ואין סוס יוצא בסולם שבצוארו כשיש לו מבה עושים לו כן שלא יכוף ראשו לחכך בשניו על המכה וכן לא יצא ברצועה שברגליו שעושים לו כדי שלא יחכך רגליו זו בזו בלכתו ולא תרנגולין בחושין שקשורין בהן לסימן שלא יתחלפו או ברצועות שברגליהן שעושים שלא יברתו ואסור להוליך שני בהמות קשורין בר"ה אבל שאינן קשורין יחד מותר להוליך יחד בידו אחת בשני חבלים ואם הבהמה אחת החבל של פשתן ומבהמה אחרת החבל שלה של צמר אסור לכרות ביחד בידו אחת ולהוליכם אפילו בחול אפילו אם

הקדירה מעו"י אסור לכסותה משתחשך הדמי לתחילת הפמנה :

קנז חמין שהמטין בע"ש ובשבת רואן פן ישרוף מותר לסלקו ע"י גוי או ע"י ישראל אם אין שם גחלים לוחשות ולהמטין תחת הכר או כסת דרך הפמנה שלא יצטנן :

קנה יין או מים שנעשו קרח מותרין לפשר בכלי שני בשבת ובכלי ראשון אסור ואפילו לתת אותן נגר המדורה כדי לפשר אסור אבל להפיג צינתן מותר :

קנט אסור לרחוץ בחמין כל גופו של אדם הן בשבת הן ביו"ט ואפילו הוחמו בע"ש ואפילו בקרקע אבל בהמי בראשית כגון חמי סכריא ודונמתו בקרקע דווקא מותר אבל אם הוחמו ביו"ט אסור לרחוץ בהן אבר אבר כדי שירחץ בכך כל גופו אבל פניו ידיו ורגליו לחודיהו שרי ואפילו בכלי וכן אם הוחמו בע"ש ובקרקע למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו [הנ"ה] ובספר המצוות רמז ס"ו במצות לא תעשה פסק חמין שהוחמו מעו"ט רוחץ בהן כל גופו ביו"ט שלא נזרו על דבר זה אלא בשבת :

קס אסור לרחוץ הידים מן השלג או מים שבהן מעורב חתיכות ברד בשבת לפי שממעכו בידיו ונפשרים למים אבל נותן חתיכות ברד לתוך כוס יין לצנן ורבי אב"י העור"י פסק שמותר לשבר הקרח בשבת כדי למול המים המונחים תחתיו לשתותם או לרחוץ בהן הידים אסור לתת פשמיד"א בשבת אצל האש או אצל התנור או במקום חמימות גדול כדי לחממה שהיא השומן הקרוש נימחה :

קסא אסור לסגור תיבה בשבת וביו"ט בימות החמה בעת שהזובין מצוין בתיבה מפני האוכלים שבו כי אסור צידה בהן אם לא שיוכל להפרידם ולסלקן משם או ישים שום דבר בין הבינוי ובין התיבה שיהא ריוח בנתים שיוכלו לצאת :

בתוך עור אם הוא מומחה שריפא שלשה בני אדם או האדם הכותבו הוא מומחה שכתב לנ' בני אדם בנ' מיני תלמים שאין הלחש דומה זה לזה ומותר לצאת בה לבה"כ אעפ"י שכתוב בה שמות הקדושים מאחר שהיא מחופה בעור ואשה מותרת לצאת באבן תקומה כדי שלא תפיל או באבן אחר שנמצא מכוונת כמו משקל של אבן תקומה :

קסח אדם שהוא חיגר או נכווצו גידי שקויו מותר ללכת במקלות בשבת לר"ה ולסמוך עליהן וכן הקושע יוצא בקב שלו אבל זקנים שמנענע גופן אין רשאים ללכת בר"ה במקלות כדי ללכת דרך ישרה :

קסט אסור למלוח צנן בקערה בשבת ודשהשתו קצת אבל מסבל הצנן במלח ואסור למתוח חוט של תפירה של בתי וזרעות אחר האיש ואחד האשה אם לא שכל נקב מוקף תפירה שחלל הנקב של הכנר נראה או הוא מותר :

קע מותר לתת מלח בשבת על נתחים של עוף או כמון או פילפל ואח"כ יתן יין או מים ואז ינענע הכל ביחד וכן לערב מים ומלח תחילה למבל בו פיתן או כדי לשפוך על נתחים של עוף או למבל בו בליל ראשון של פסח [שחל] בשבת מיבול ראשון [רמיבול ראשון אינו בחרוסת עד יבוא מרור שהוא עיקר המצה] [רעיקר מצוה של מיבול שני עם מרור] וקודם מצוה אין לו צמלאות כריסו מחרוסת אלא דתאבון יאכלנו כמו מצות [הג"ה מותר לתת תבלין או מלח בשבת לתוך הקערה דהיינו כלי שני כל זמן שהיה סולדת בו וכן יש ליהודי שלא לתת דברים אפויים כגון פת אפילו בכלי שני אם לא שהיה סולדת בו עכ"ה] :

קעא מי שיש לו חולי בשנינו לא יגמע בו החומץ לרפואה בשבת כדי לפלס את החומץ לאחר ששהה בפיו אבל אם כולע החומץ מותר וכל האוכלין אוכל אדם בשבת לרפואה

אם הבהמות שוות ואם הבהמות משונות שור וסוס אסור לכרוך החבלים סביב ידו ולהנהיג יחד אפילו אם התבלין שווין :

קסד מי שיש לו חמטין בראשו סך בשמן כדרכו בשבת או ביום הכיפורי אבל לא בחלב ולא בשומן לפי שנימחה אבד בחזק מותר דסוך כדבר האסור כגון חלב או בחזיר חמטין או מכה אבל לא להענוג והנינוקות אסור לאמן לסוכן בחלב או בחזיר אבל אומר לגוי לסוכו ולהזהיר גדולים על הקטנים אין איסור אלא דיוקא כשנותנים להם בידיים לאכול אבל אם הגוי עשה מעצמו אין איסור ואפילו אם המניקה נותנת לתינוק לאכול ואם דבוק לאדם בבשרו גילדי צואה ונילדי מכה מותר לאדם לפרך ולהסירו מבשרו אפילו משום הענוג ולבהמה משום הענוג אסור משום צער שרי :

קסו אשה יוצאת לר"ה בחוטין של משי או צמר או פשתן ורצועות שהן בתוך קליעת שערה אבל אם הם כרוכות סביב ראשה ולא קלועות אסור והכשימי אשה לדין הכל מותר כמנהגינו ומותר לאשה לקשור רצועה סביב מנעליה שלא יפלו אעפ"י שאין הרצועה קשורה בהן ובני אדם הנחכשין ויש להם כבלים ברנליהן מותר לצאת בהם לר"ה ואדם שיש לו ריח הפה מותר לתת הפלפלין בפיו ולצאת בו לר"ה ומותר כסתחילה לתת אגוז בסרבולו או במנעלו ולכרוך סביב הרצועה או המשיחה לקושרה וכן אבן שהתקינו לכך מע"ש ומותר לצאת בשני חגורות כשסלבוש מפסיק ביניהם וכן התן מותר לצאת בטלית שהחת המקשרין ללכת לביה הכנסת ולחזור לבית חתנות אב"י העזרי"י [הג"ה ורבינו משה בר מייסון כתב טלית המצויינת כהלכתה מותר לצאת בה בין ביום בין בלילה שאין הציצית הגמורה משאוי אלא הרי היא מניו הכנר ומטבסימן כגון האימרא וכיוצא בהן עכ"ה] :

קסז מותר לצאת בקסיע תלוי בצואר והוא **דרית**

ויין עכוד אמור ובשעת הניתוח שכולן
עבורין מותר :

קעד מצילין מפני הדליקה בשבת כל כתבי
הקודש ואפילו למבוי מפולש

ואם יש לו סעות או דבר אחר אצל כתבי הקודש
מציל הכל עמהם ואם הדליקה בביתו או מציל
דחצר שלו כד הפיציו ובגדיו ומוזנות אבל דחצר
חבירו אין יכול להציל אעפ"י שיש לו עירוב לשם
כ"א דווקא כלי תשמישו הצריכין לו לאותו יום
וסוּן ג' פעורות לכל אחד ואחד בכל דרך שהוא
הולך לשם ובגדים יציל אפילו דחצר שאינו
מעורב ע"י מלוּבש שלובש ומפשיש וחחר ולובש
ופושם אפילו ק' פעמים והוסרא זו הכל לפי
הדליקה בביתו דמתוך שהוא כהול אי שרית
ליה מפי אתי לכבויו אבל כשהדליקה בבית אחר
מותר להציל דחצר המעורב וכ"ש לבית חבירו
ע"י עירוב כל מה שירצה :

קעה מותר לומר לגוי כד המכבה את
הדליקה אינו מסמיר אעפ"י

שמותר כן מכבה גר שעל השולחן כעין
קרייזל מער המבלא ונופלת ואם [כתבתה] אין
זקוק ואין בכך כלום ודווקא כששכב ש מע"ש
ואם המדורה בביתו על הקרקע כנגד פתח הבית
הפתח סגור אביו ליים הפותחו • ומלית או ספה
שאחז בהן האור נותן עליה מים מצד אחד ואם
כתבתה אין בכך כלום ואם בא גוי לכבות מאיליו
יניחנו וא"צ לומר אל תכבה :

קעו ישראל שבישל בשוגג בשבת יאכל
הוא בעצמו ואפילו באותה

שבת ודווקא שבישל דבר [שראוי] ליום מקודם
לכן שהוא מיני סאכל • אבל אם שחם בשבת
או הדליק את הגר או עשה כבש אמור בו
ביום לכל ישראל ובגוי איפכא אם הדליק הגר
או עשה כבש או שאר מלאכות שעשה לצורך
עצמו מותר לישראל דהנות [ואם] בישל לעצמו
כגון בשר בעים ודגים יש לאסור] גזירא שמא
יאמר לגוי בשד לי [ודא דמי לבישל ישראל
שוגג דליכא דמיגור פן ירשע לכשל מויד כסו
פן

לרפואה וכן שותה כל המשקין לרפואה אם הוא
תולית לאוכל ולשתות [כהול] כלא רפואה
וכן בשמן על סבתו אפילו בשמן וורד ואסור
לתת חמין תוך הסכה אבל נותן הוא חוץ לסכה
ושותה בתוך הסכה • ואסור לתת גמי יבש על
הסכה או כתושין יבישין דהיינו מה שגורר
סבגר פשתן :

קעב קשר של קיימא שקשר שאין דעתו
להתירו אסור לעשותו בשבת

אבל אם דעתו להתירו בערב כמו מעלים
והדומים להם מותר ויבש לעשות עניבה חבל
תלוי בצואר הסוס או חמור או פרה מותר
לקשרו באבוס או איפכא שרדי דעתו להתירו
בו ביום כשיוליך בהרמה שלשות אבל להביא
חבל ולקשר ראש אחר באיבוס וראשו האוד
לצואר בהמה אסור דכשיתיר ראש האחד השני
יהי' של קיימא ואם בתגורו מותר ומותר לקשר
תגור למכרת דלי כדי לשלשל הדלי בבור
למלאות מים ויתירנו לאורך סתניו אבל להביא
חבל דלעמא ולקשור בו אמור שהוא קשר של
קיימא ואם נפסק החבל באמצע אמור לקשור
שני הראשים יחד אלא עונבו :

קעג בוי שיש לו מינוף על בגדיו בשבת
מקנחה בסממנום ואין נותנין עליו

מים אבל אם אין שם מינוף רק תינוק הפל
בו מים או אין נתינת המים מותרין עליו קרוי
כיבוס ומותר לעשות רק שלא יחוש הבגד ועוד
שהוא במקום מצוה דלכת בגדיו להתפלל ואם
ברא התחובה בחביות כרוכה בסוכין אסור
למשוך היין באותו ברא [הג"ה] בספר המצוות
פסק דדווקא כביש כלי תחת התחביות שאין
היין הולך לאיבוד אבל [אין] כלי תחת
התחביות ומה שניסחם מן הברא הולך לאיבוד
או מותר למשך בברא ורבינו שמואל אומר
עב"ה] ומשקה של שקרים כתותים מע"ש מותר
לסנוג דרך סדין או מפחת בשבת ומסננין יין
מפני הקסמים דרך סודר לתוך הכלי בשבת
ובגבר ואם [יעשה] נוסא בבורד לקבל היין

בכדי שיעשו בחול אע"ג דהוי אימורא דרבנן וליל מוצאי יו"ט א"צ להמתין כשיעור שהלך בשבת או כיו"ט ואם יש כאותו המין במחזור לארץ אסור לכל ישראל לבז בזום ולערב בכדי שיעשו ולהמתין כמו שהי' יכול לתלשן ואו פותרין למי שלא הובאו בשבילו ושני ימים טובים שחלו בה' ובו' הובאו דוחן בו' אסור בשבת וכ"ש אם חל בא' בשבת והובא בשבת שאסור עד מוצאי יו"ט מיד :

קפא עבר או שפחה השואבין מים בשבת בשביל ישראל מבור שהוא בר"ה ומביא בבית ישראל אעפ"י שהבור רה"י עמוק ודחב ר' מותר וכ"ש אם הביא מים מן הנהר שמותרין לשתות ודוקא שלא ציורו ישראל להביא מים (אבל) [אלא] כשמביא מעצמו אעפ"י שבשביל ישראל מביא מותרים לשהות אבל לכהנה אסרה מתניתין והמחמיר ואין רוצה לסמוך על היתר זה מ"מ אם הביאום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר :

קפב פתילות שכבו כיו"ט [ראשון] (של) ר"ה או בשבת כשיו"ט לאחריו ביום ראשון וכו' לפירים שהובערו וכבו אסורין להרליק הפתילות או להבעיר הפירים שנית כיו"ט [שנ] דהכיבוי הוא הכנה ונרות סותר להרליק ואם הדלקו מעיו"ט דר"ה או בערב שבת וכיבו אותם והדליקו אותם שנית סבעו"י ואח"כ נכבו מותרין להרליק כי כבר הוכנו מבחול חוזה דוקא בר"ה דקדושה אחת הן או כיו"ט הסמוך לשבת שלאחריו אבל כיו"ט של גלויות פסח שבועות סוכות אין לחוש רשתי קדושות הן והאחר חל ביוראי ועל הפירים ירכה עוד עצים עליהן כדי להבעירם שנית ואם כבו בר"ה הפתילה והדליקה שנית סבעו"י וכן ביצה שגולדה כשבת אסורה כיו"ט לאחריו אבל כשאין יו"ט לאחריו וגולדה בשבת אי נמי פתילות שכבו בו והדומין לזה כולן [מותרין] במוצאי שבת רלגבי חול לא שייך הכנה [הג"ה] כן פסקו קצת נאונים אבל ר"י אלפס פסק לאיסור וכן

מן יאמר לנו לבלש[דקיל מפי והלחם שאפאו גוי בשבת או נסחן ונרקד בשבת יש פנים להתיר ויש פנים לאיסור :

קעז גוי שליקט פירות לעצמו בשבת או כיו"ט או צד דגים היה ועוף בשביל גוי אסור הישראל ליהנות מהם בו ביום ואפילו נשרו מאליהן ולמוצאי שבת או יו"ט מותרין מיד וא"צ להמתין בכדי שיעשו וכן מרחץ המרחצת בשבת יו"ט אם רוב העיר גוים מותר למוצאי שבת ויו"ט לרחוץ בו מיד ואם רוב העיר ישראל מותרין בכדי שיעשו ואם ספק שנלקטו הפירות או ניצודו היום או אם בשביל ישראל או בשביל גוי או אפילו אם בשביל ישראל נעשה אבל ספק אם נעשה בחול או כיו"ט הוי ספק מוכן ואסור בכדי שיעשו וכן מרחץ שנתחמס בשביל ישראל אע"ג דרובה גוים אסור בכדי שיעשו :

קעה ואם ליקט גוי פירות כיו"ט ראשון בשביל ישראל או צד דגים היה ועוף צריך להמתין בכדי שיעשו בחול מוצאי יו"ט שני כדי שלא ירויח במעשה יו"ט ואם נלקטו או ניצודו בשביל גוי וכן ביצה שגולדה כיו"ט ראשון הכל מותר כיו"ט שני מיד וה"מ בפסח שבועות סוכות או הם מותרים אבל יו"ט של ר"ה דקדושה אחת הן גולדה כזה אסורה כזה וכן הפירות והדגים והעופות אסורין עד מוצאי יו"ט שני מיד וכן יו"ט הסמוך לשבת בין סלפניו בין מלאחריו אף דשני קדושות הן ביצה שגולדה כזה אסורה כזה ואסורה לשלפלה וכן פירות ועופות ודגים אסורין עד החול מיד :

קעט השוחט תרנגולה כיו"ט ומצא בה ביצים גמורות הרי אילו מותרות ואם ליבנו ההבשיל כיו"ט בביצה שגולדה כיו"ט אסור ואם נתערבה אפילו באלף כולן אסורות לבו ביום :

קפ פירות או דבר אחר הבא בשבת מרחץ לתחום בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר ואותו ישראל הבא בשבילו אסור

ספר הפרנס

וכן רש"י וכן רבי משה בר מימון וכן ס"ה עכ"ה]:

קפג מותר לכבות לפידים ביו"ט כרי שלא יתעשן הבית וכ"ש שלא יתעשן הקירור (רוקח הגה) וכן מותר לכבות הנר ביו"ט מפני תשמיש המטה ורוקח [הג"ה אבל בס"ה פסק דאין מכבין את הבקעת אפילו כרי שלא תתעשן הבית ואין מכבין את הנר מפני תשמיש המטה אבל כופה עליו את הכלי או עושה מדיצה כינו לבין הנר או מוציאו לבית אחר ואם אין יכול לעשות אחר מכל אלו ה"ז אסור לכבות ואסור לשמש עד שתכבה מאליה לשון ס"ה עכ"ה]:

קפד כל כלי שמלאכתו להיות מותר למלטו בשבת להכניסו מחמה לצל או שלא יגנב ואם מלאכתו לאיסור כגון קורנם של נפחים ודגמנתו מותר למלט אם הוא צריך לגוף הכלי או שצריך למקומו אבל שלא יגנב אסור למלט ומחש נקובה מותר למלט כי ראויה היא ליטול בו הקץ מרגלו ואם ניטל חור שלה או עוקצה אסורה למלט אבל לסגור בה חלוקה סביב צוארו או אשה לקשור בה צעיפה ואפילו נקובה אסור לצאת בה לר"ה כ"א אותה שראשה עב אישפינר"א שהוא תבשום אבל מסר גדול ויחד של מחרישה ומכין המיוחד לשחיטה ומכניג דאושכפי של רצענים אסורה למלט וכן ברישיל"ש בלע"ז כעין כלי חרס של קערות קסנות ומדליקין בהן נרות של שמן או של חלב אסורין למלט ישנים וכ"ש אם הדליקו בהן באותו שבת שהן אסורין דמוקצין הן מחמת מיאום ומחמת איסור [הג"ה ואפילו לצורך גופו או לצורך מקומו אסור למלט כל נר שהדליקו עליו באותה שבת ואף כי אינו מאוס וכן פסק ר"י אלפס ורבי משה בר מימון ויש מי שהתיר לצורך גופו ולצורך מקומו אחר שביבה הנר]:

קפה דג מלוח אעפ"י שאינו מבושל מותר למלט בשבת אבל אין מלוח אסור למלטו אבל בשר בין מלוח בין מל שאינה מלוח ואינה מבושל מותר למלטו עצמות

ממלמלין מעל השולחן אם הן לחין וראוין לכלב או לבהמה אחרת וכן קליפין של פירות ואם אין ראוין למאכל בהמה מנער הפכלא והן גופלין ורין מעות שעל הכר מנער את הכר והן גופלות וכן אבן שעפ"י חבית דווקא שלא הניח המעות או האבן שם מע"ש להיות שם כל השבת דאו אסור לנער אבל אם שכחם שם מותר לנער ואם הניחם שם במזיד בעריב שבת כרי למלטן לאחר בשבת מותרין לנער כמו שכח כשצריך לבר עצמו לישב עליו ולמשוך יין סן החביות דרך המגופה אבל אם היה צריך לאותו מקום ממלטל הכר עם המעות ויניח הכל במקום אחר שאם ינער לא יהא רשאי לישב שם באותו מקום:

קפו אסור ליטול תינוק ודינר או אבן בידו שהוא דבר איסור מוקצה כי שמא יפול מידו ויחזירו לו אכזו ובקושי התיר התלמוד בבן שיש לו גיענועין על אביו ביותר דווקא באבן כובעים של לבדים שלנו ושל קש ושל גוצה מותר לצאת בהם לר"ה כשיש רצועה או משיחה בהן לקשרו תחת צוארו ואפילו בלא קשירה מותרין וכן אותן מצנפת של כבש או עז או בגד מטה שקורין אלמוצי"א מותר בלא קשירה לפי שדבוקים הימוב לראש ואין גופדין ברוח:

קפו אסור לגרוף האיבוס ולנקותו בשבת לפני הבהמה ואפילו הוא של אבן או של עץ גזירה אמו של קרקע ומשוי גומות אך ממלק את הפסולת קצת ונותן לה מספה יפה ואסור לכבד הבית בשבת אבל שולחן מותר וכן תיבה לגרוף פירוין מסנה או סימ או צואה מותר ומותר לשפוך מים על העפר כדי להרביץ העפר וצריך לדקק שלא לקחת מספוא או דבר מאכל בשבת מלפני בהמה זו ולתת אותה לפני בהמה אחרת שאינה מינה כי שמא הוא כמילוטל שלא לצורך שיש שאינה אובלת מותר הראשונה כגון שור שיש לו ריר ומותרו אינו ראוי לאכול האחרת:

קפת הקיש שע"ה המיטה לא יגענועו בידו אם

אם לא שהוא ראוי למאכל [בהמה] (אחרת) הקט שעל המיטה אם היה עליו כר או כפת מע"ש מותר לנענעו בשבת ואעפ"י שאין ראוי למאכל בהמה :

קפט מיט שע"ג מנעלו לא יקנחנו בכותף מפני שמוסיף על הבנין אך בקורה או באבן ממלשל :

קצ לא יצא קטן במנעל גדול פן יפול ויביאנו ולא תצא אשה במנעלים חרשים בשבת

אם לא נסתה אותם שעה אחת מערב שבת לנסות אם הם כמדת רגליה כי היא מקפרת על כך ודילמא שלפא ומיתו לה אבל האיש אינו מקפיד ולא תצא אשה במנעל קרוע למעלה ממעם זה שולפין מנעל מע"ג האימים הוא הרפוס של עץ שבתוך המנעל ומסיר הרפוס כדי לקחת המנעל אעפ"י שמוציאו בדוחק לחוץ מעמיד אדם בהמתו בשבת ע"ג עשבים מחוברים בקרקע אע"פ שהיא תולשת ואוכלת :

קצא חביות שמספמף יין או שמן בשבת מביא כלי גדול ומשימו תחתיו

על הארץ לקבל המיפסוף ואינו יכול עוד להביא כלים אחרים רק למזון שלש סעודות מקבל בדרכה כלים אבל בכלי אחד כל מה שיכול להציל מציל ובלבד שלא יקלוט הקילוה באויר אל הכלי אם נשברה הברוא בחביות שלנו שהן של עץ מותר לעשות הנקב ע"י דורשלי"ק בל"א בשבת ומכניס ברוא אחרת בנקב ודווקא כשגיתקנה הברוא קודם שבת ומותר להגביה חביות בשבת להוציא כל היין לשתות בו כיום :

קצב אסור לשטוח בנדרים לייבשן בשבת ואפ"י שחדרו מותר לצאת

במקמורן בשבת שהיו בה רצועות או קרסים כלולאות שנישברו ובוכך המקמורן מביבו ואוחז בו אבל אם הלולאות נשברו והקרסים מזהבות ותלויות בו אסור לצאת בהן ולא כמל אנב המלית והיו כשאוי :

קצג אסור לעשות מלאכה כמוציא שבת או להדליק את הנר עד שיבדיל על

הכוס או שאמר בא"י אמ"ה המבריל בין קודש לחול ואעפ"י שכבר אמר ברכו ומעריב ערכים וי"ח ברכות ולא הבריד בתפילה אתה חוננתנו [הנ"ה אבל אם הבריד בתפילה מותר בעשיית מלאכה אבל באכילה ושתיה אסור עד שיבדיל על הכוס ובירושלמי פ' מקום שנהגו ה"א ובתענית פ"ק ה"ז הני נשי דנהיגי דלא למיעבד עבירתא עד דמני מירא מנהגא פ"י עד שיבדיל על הכוס אסור בעשיית מלאכה מנהג נשים ואין דמחות בידם עכ"ה] :

קצד זה הכלל ימים שיש בהן קרבן כנין ר"ח וחולו של מועד אומר י"ח ברכות ואומר

יעלה ויבא בעבודה בברכת רצה ואם שכח ולא אמר יעלה ויבא מחזירין אותו ויהפיל בכל פעם לבד מערבית של ר"ח שאו אין מחזירין אותו וכששוכח מלאמרו ונוכד תוך התפלה קודם שעקר רגליו חוזר ומתחיל רצה כו' ואומר יעלה ויבא זכורי ומסיים ותחוינה עינינו זכר וכן הדין אף אם נזכר אחר גמר כשהוא אומר פסוקי רחמים ותחנונים קודם שעוקר רגליו אבל אם לא נזכר עד שעקר רגליו חוזר לתחילה :

קצה ואם שכח לומר יעלה ויבא בברהמ"ל ב"ה או בחצלו של מועד בכל פעם

אין מחזירין אותו אבל בשבת וביו"ט מחזירין אותו אבל ימים שאין בהם קרבן מוסף כגון תענית וחנוכה ופורים אם שכח לומר ענינו או על הניסים אין מחזירין אותו לא היחיד ולא שליח ציבור :

קצו משיב הרח ומל ומטר אם מעה ולא הזכיר חוזר לראש והבדלה בחונן

הדעת אם מעה ולא הזכיר אין מחזירין אותו וכתב בה"ג דבכל מקום שחיובו לחזור ולהתפלל אם יכוין דעתו וישמע מפי שליח ציבור מראש ועד סוף מוציאו ידי חובתו ואין צריך לחזור לראש ובכ"מ שהיחיד חוזר לראש ג"כ ש"ץ חוזר לראש לבד משחרית ומוסף דר"ח מפני מורה ציבור :

קצז מי ששגג ולא התפלל שחרית עד חצי היום

ספר הפרנס

עובר בעשה אחרי שכבר עלה פעם אחת ביום
הוא ואפילו אם אמר ליה ישראל עלה לדוכן
וכן כתב ר"י וכן כתב רבי משה ב"ר מימון וכן
כתב ס"ה ומומר לא יעלה לדוכן לישא אה
כפיו ואפילו עשה חשובה אבל ראבי"ה פליג
אדא וכן מהר"ם זצ"ל עכ"ה :

רג כהן שהרג את הנפש בשוגג לא ישא כפיו
אבל המיר ושב הרי הוא כשאר אחיו
הכהנים ועולה לדוכן וקורא ראשון בתורה כ"כ
רבינו גרשם וכן פסקו רוב הגאונים דמשעשה
תשובה נושא את כפיו :

רד מי שיש לו סומן בפניו או בידיו או ברגליו
או סומא באחת מעיניו לא ישאו בפניהם
לפי שהעם מסתכלין בהן אבל אם דש בעירו
מותר ואל ילגלג אדם לומר^ה מה ברכת הרויט
מועיל שאין עיקר הברכה תלויה בכהנים
אלא בהקב"ה :

רה אין מתפללין קריש וברכו וקרושה
רה כ"א בעשרה שנקראו עדה ואין
להצטרף קמן וספר חומש בידו להשלים עם
מ' גדולים :

רו ואין לקרות בספר חומש במקום ס"ח במקום
שיש שם עשרה ואם אמר הברכה וקרא
בחומש ה"ו ברכה דבטלה ואם אין שם כהן
נתפרדה החבילה ואבד הלוי דינו וקורא ישראל
במקום כהן ואחריו ישראל אחר ואם יש שם לוי
יקראנו במקום ישראל ולא יזכיר שמו לוי דקא
נרע משאר לוי אבל מהר"ם כתב שאין לקרותו
כלל אפילו במקום ישראל ואם אין שם כ"א
ישראל אחר יקרא ויחזור ויקראנו עד שבע
פעמים או מוטב לקרות קמנים או נשים
קודם שיקרא לוי כי אין לקרות הלוי כלל
[הג"ה אכן אם ירצה לקרות הלוי במקום כהן
ולומר אין כאן כהן הרשות בידו עכ"ה] :

רו אם יש שם כהן ואין שם לוי יקרא
כהן פרשה ראשונה ואחר ברכה
אחרונה יעמוד במקומו ויחזור ויברך ויקרא
פרשה שני פרשת לוי :
ישראל

היום מתפלל במנחה שתיים ראשונה של מנחה
והשניה של השלומין לשחרית ואם לא התפלל
מנחה עד ששקעה החמה מתפלל של ערבית
שתיים ראשונה של ערבית והשני לתשלומי מנחה
אם לא התפלל לא שחרית ולא מנחה מתפלל
ערבית שתיים שני תשלומי מנחה ושחרית אין
לה השלומין שכבר עבר כל היום :

קצה דיון לפניו ב' תפילות של מוספין ושל
מנחה [דהיינו אחר ו' שעות ומנחה]
מתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין [דהיינו
אחר שש שעות ומנחה] לפיכך יש לזוהר ביום
הביפורים להתחיל ולהתפלל תפילת מוסף קודם
ו' שעות ומנחה ויש מורין שאין מקרימין תפלה
המנחה קודם תפילת מוספין בניבור כדי שלא
ימעו ואין אנו נוהגים כן גם תפילת נעילה
יותר להתפלל ביום לכתחילה ואם התפלל בדילה
יצא ונשיאת כפים דווקא ביום :

קצמ לשמע ולתפילה צריך מקום מהור ואם
שגג והתפלל במקום שאין מהור
יחזור ויתפלל ואם שהה באמצע תפילה מפני
המינוף ושוהה כדי לנמור את כולה חזר לראש
אבל בק"ש אין צריך לחזור :

ר בר דבר שצריך עשרה כנון תפילה וקריש
וקדושה ונשיאות כפים והתחילו בעשרה
ואח"כ הלכו ויצאו מקצתם גומר ועל היוצאים
הוא אומר ועוזבו ד' יכלו :

רא יי"מ הבא בשבת אומר מנן אבות דברבו
והותם בשל שבת ואין מזכיר של
י"מ ואין אומר והומנים וכן ר"ח או י"מ שחלו
בשבת אומר כבהמ"ז רצה והחליצונו ומזכיר
של שבת ואין מזכיר של ד"ח או של י"מ לפי
שיאמר עוד יעלה ויבא ויזכיר בו ושל שבת
לא יזכיר או ביעלה ויבא :

רב כהן שפירש כפיו בניבור אחר אם בא
לכה"כ אחר קודם שהגיעו לברכת
כהנים פורש כפיו שנית לציבור ההוא [הג"ה
ומ"ם אם אינו חמץ לעלות לדוכן שנית אין

החמה וכן איפכא כדי להבין לעדים שדעתו מיושבת עליו :

רי אפילו הואי^א גוסס אשתו מותרת בנישואים ואומר לו אם תרצה תצוה לסופר לכתוב גם פלונית בת פלונית על תנאי אם תמות תהא מגורשת ומותרת לכל אדם ואם אמר כן אני חפץ אוי יאמר לו בלשון הוה והוא אומר אחריו כתבו גם לאשתי פלונית בת פלוני על תנאי^ב אם לא מתי מעכשיו עד זמן פלוני שלא יהא גם ואם מתי מעכשיו עד זמן פלוני יהא גם ותהא בו מגורשת ממני ותהא מותרת לכל אדם ואם לא מתי עד זמן פלוני לא יהא גם ולא תהא מגורשת ממני :

ריא ונורתן הקלף והקלסום והדיו^א שלו לסופר ואומר לו הוה לך עד שתכתוב גם כשר לדעתך או לדעת פלוני לשם אשתי כאשר פירשתי בתנאי והסופר אומר כן אעשה וימחר בכתיבת הגם פן יתקלקל חליו עליו בשעת כתיבה ודיו^ב כמפורץ ולא ידע מה שידבר והעדים צריכין לראות שיכתוב לכל הפחות ^גשיטה ראשונה סן הגם ולאחר כתיבת הגם קראי^ד אותו והתבין העדים ומייבשי^ה התחמתו והבתיבה

הנהגות הסו"ל

כב) מומר כ"פ ר"ב בספר התרומה סי' קכ"ח ובסמ"ג עשין גו"ן ובמרדכי פ' המגרש סי' ת"ג ועי' בכלנו סי' ע"ג.
כג) עי' מהרי"ק שורש כ"ט ענף ד'. כד' ירושלמי פרק המגרש הלכה עי"ח רב ירמיה בשם רב ישראל שטיט במעשה גנים פסול [פי' ר"ב כסה"ת סי' קכ"ח וח"ל היבא שהישראלים מעשין ומכריחין אותו ליתן את הגם כיון שהדיינים הם גנים הנגם פסול אפילו הדין אמת כגון] באומר אינו זן ונפרנס מני רב חיהי ונכריס שטיט במעשה ישראל כשר בשאומר אינו זן ואינו מפרנס כ"ה ג"י ספר התרומה (והסמ"ג עשין טס) ופי' היבא שהנכריס מכריחין ליתן גם במעשה ישראל כלומר לפנות בדייני ישראל כשר כיון שהדיינים ישראלים והדין אמת באומר אינו זן ואינו מפרנס ע"כ ועי' תוס' בתרא דף מ"ח ע"א ד"ה גם ונניטין דף ס"ה ע"ב ד"ה נכריס חובטין ועי' רא"ש ורש"י בגיטין טס ובשורי קרבן על הירושלמי טס וכולם לא זכרו לדברי המרדכי הוא ממש טען ספר התרומה הל"א וירספתו דלג גנים בירושלמי תיבת "אפילו" לא כדרכ ולא כדשמואל וט"ה גי' הסמ"ג טס וט"ס בזה. (יה) עי' תוס' עירובין כ"א ב' ד"ה האי ועי' ספר המנהיג סי' קכ"ב ובסה"ת טס. (יב) כן הוא בירושלמי גיטין פ"ו סוף הלכה א' ועי' בבלי טס דף ט' ב' בתום ד"ה בודקין ועי' ב"ש סי' קכ"א סק"ה. (יג) גיטין דף ע"ב ובגין האשר"י טס סי' ב' וכן הוא גי' הרי"ף טס. (יד) טס ע"א י"א ועי"ש תוס' ד"ה אלא. (טו) היינו דווקא בנוסס המדבר ובמפורש כסמך להדיא והוא אומר אחריו גי' וכיון שמדבר כסוב ודעתו מיושבת עליו שפיר נתן גם שהרי הוא כתי לכל דבריו כדליתא בתם' שמחות פ"א הל"א הניחם הרי הוא לכל דבר ונפ"ק דעירובין דף י' ב' גוסס מחד ומשדך ועי' סה"ת סי' ק"ל ובסמ"ג עשין ז' באורך עשין ז' באורך עי' תוס' קדושין דף ע"ח ב' כ"ד"ה לא ועי' ר"ן שבטות פ"ד במעשה כפרו שניה. (טז) גיטין ע"ה ב' אהקין שמואל כו' ועי' סה"ת סי' ק"ל. (יז) כן הוא כסה"ת סי' ק"י ובסמ"ג עשין טס. (יח) גיטין דף ה' סט"ב ועי"ש תוס' ד"ה אפילו. (יט) טס דף י"ט ב' ועי' סה"ת סי' קכ"ב. (כ) ב"ב כסה"ת דף מ"ג ובסמ"ג בערך בע טל.

רח ישראל כב) מומר מותר להכריעו ע"י גנים ולכופו להוציא אשתו בנגם וגם אותם יהודים שדינם לכופ כל אותן המניין סוף פ' המירי שכופין^א) אותם [להוציא] כולם מכריעין^ב) אותם ע"י גנים שיאמרו להם הגנים עשה מה שדייני ישראל אומרים לך והוא אומר רוצה אני אבל שאר יהודים אם דוחקים אותם ע"י גנים לתת נט' אעפ"י שהוא אמר רוצה אני הגם במל וכל נותני גמיה^ג) צריך שיבטל הבעל כל מודעי רעבר קודם נתינות הגם :

רש שכיב סרע הרוצה לתת גם לאשתו על תנאי מביאין עדים כשרים להעיד לשניהם והסופר עמהם ועוד אחר עמהם והוא אומר לו בלשון הוה נכתוב גם לאשתך אם אמר הן או הרכין [גיטין ס"ז ב'] בראשו בודקין אותו לראות אם דעתו מיושבת עליו חזר ואומר לו נכתוב גם^א) לאסך או לאחותך וצריך שיאמר על הן הדין^ב) פעם אחת ועל לאו לאו שני פעמים ועל לאו לאו פעם אחת ועל הן הן שתי פעמים ובודקין אותו עוד^ג) בפירות ואומר לו בימות הגשמים אם הוא חפץ בפירות הנמצאים רק בימות

ספר הפרנס

ותוך הזמן אשר קבע לה להיות מגורשת לא תתייחד עמה והעדים יחתמו בראש שיטה אחרונה למטה בסמוך שלא ירחיקו יותר מריוח שיטה אחת חוץ מן הכתב והותמין זה תחת זה בשני שמיין ולא בששמה אחת ויזהרו שלא יחתום המספר עצמו במקום עד ולא ישירו ריוח חלק לצד מיין חתימתם בראש השיטה ויש חותמין פלוני בן פלוני עד ויש שאין כותבין עד ואין קפידא בדבר:

ריז כל הנשים אחת בתולה ואחת בעולה שנתארמלו או נתגרשו בין מן האירוסין בין מן הנשואין לא ינשאו ולא יתארסו עד ג' חדשים דהיינו צ' ימים חוץ מיום המיתה או מיום הגירושין וחצין מיום שנתארסה בו ומיום כתיבת הגט מונין צ' יום למגורשת ואפילו אם הוא על חנאי או שלא הגיע לידה אלא אחר כמה ימים וכן לא תהלוץ ולא תתיבם והיכא דסת היבם קורם שהלץ ואפילו לזמן מרובה לאחר מיתת אהיו אפי' הכי צריכה להמתין אפילו ליארם ג' חדשים אחר מיתת היבם ואפילו אשה שאינה ראויה לבנים קמנה או זקנה או עקרה או איילנות או שהי' בעלה במדינת הים או חולה או חבוש בבית האסורין אם נתגרשו או נתארמלו אחת מהן צריכות להמתין צ' יום והמארס תוך צ' יום או כנס מפרישין אותו עד אחר זמן ויעמוד עם אשתו ומנדין אותו ומינקה חבירו אמרה לינשא או ליארם עד אחר כ"ד חודש חוץ מיום שנולד בו ויום שנתארסה בו עבר ונשאה יוציא כנס ואם הי' ישראל יחוייבה אחר כ"ד חודש של מניקה אבל אם אירס תוך הזמן אין כופין אותו להוציא ולא יכנס עד אחר כ"ד חודש של [זמן הניקה] או עד שימות הולד ואפילו אם נתנה בנה למניקה או שנמלתה תוך כ"ד חודש אבל מה בנה מותרת לינשא ואין חוששין שסא תהרנה ובספר המצות כתב רבי משה סמצא בתשובתו הגאונים אשה שפירשה מלהניק את בנה ונתנה למניקה

הנהות המו"ל

(לה) עי' תוס' גיטין י"ט ב' ד"ה לריכא כסה"ד. (לו) גיטין דף ע"ז פ"א :

והכתיבה פן ימחוק בו וקורין בגט שנית קודמ"י) שנותן אותו לידה או לתוך"י) חיקה של האשה ואומר לה קבלי גיטיך ותהא מגורשת ממני ותהא מתרת לכל אדם בתנאי כמו שפירשתי לעיל :

ריב ואם האשה במקום אחר יכול הוא לעשות אחר שליח להוליד לאשתו הגט אבל [צריך] שיכיר השליח את האשה שהיא אשתו של זה האיש בעלה קודם שיקבל הגט להוליכו ולא סני ליה כמה שיאמרו לו עדים [כשרים בשעת נתינה] שהיא אשתו וימנה השליח (שמונהו שליח) להוליד גם ליד אשתו להיות מגורשת כפי התנאי וצריכה להצניע הגט שלם שלא יקרע ולא יאבד עד שימות הבעל כדי שיהא הגט קיים בשעה שיתקיים התנאי :

ריג ושכר כתיבת הגט מן הרץ יתננו הבעל ואם הבעל לא נתנו והאשה נתנה אין בכך כלום :

ריד ואם עשה הבעל שליח להולכה או צריך [השליח] לראות כל כתיבת הגט ולהיות אצל מופר עד שיכתוב את כולו ועד שיחתמו העדים כדי שיוכל לומר כשנתנו לאשה בפני נכתב ובפני נתתם וגם האשה יכולה לעשות שליח לקבל גט מיד בעלה וצריך לקרות את הגט [קודם] שיתנהו ליד האשה וגם צריך לקרותו פעם שנית לאחר נתינה :

רמו וכותבין שם האיש ושם האשה העיקר ולא שתי שמות אם יש להם אך יכתוב כל שום וחניכה דאית לי וליכי :

רמו ולמומר כותבין שמו שהיה לו ביהדותו ואין צריך לכתוב [אלא עיקר דירת הבעל והאשה בשעת כתיבת הגט ולא מקום דירתם עכשו בשעת נתינת הגט] ואם יעשה שליח להוליד הגט יזהרו לאמר לבעל שישבע באמונתו שלא יבטל בשליחות קודם שיגיע הגט לאשה:

רכא מי ששמע שמועה על מתו בשבת והוא יום שלושים ולמוצאי שבת נעשית רחוקה עולה לו ואינה נוהגת אלא שעה אחת ואפילו על אביו ואמו וכן ביו"ט וכן פסק בה"ג ובירושלמי וקריעה אינה נוהגת בשמועה רחוקה אבל על אביו ואמו קורע :

רכב אם שמע שמועה בליל מוצאי ל' אין נוהג אלא שעה אחת כאלו שמע ביום ל"א למחרתו ואם שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי רגל נעשה רחוקה אין נוהג אלא שעה אחת ואם שמע בשבת יום כ"ט נוהג ו' ושלושים וכן ברמו קע"ג :

רכג מי שמת לו מת ואפילו שעה אחת קודם הרגל במלה הימנו גזרת ז' ואפילו לא קברו ישראל שהיו דואנים דלא יספיקו לקוברו קודם הרגל וה"נ ג' ימים או ו' ימים לפני הרגל הכל דין אחד שבמלה הימנו גזרת ז' ורוחץ בערב אחר תפילת המנחה וכן יעשה כשחל ז' או ח' שלו ערב הרגל לפי שאו ניכר ממש שמפני כבוד הרגל הותרה לו הרחיצה רע"ג רשאר בני אדם רוחצים בהשכמה לכבוד הרגל הרי כאן היכר ברבר וזהו פ' צריך להמתין עד הערב אב"י העור"י [הנה אבל רבינו כתב דיש נוהגים היתר בז' או בח' ערב הרגל לרחוץ בבוקר כשאר העם וכתב שאין לנו להנהיג אותה חומרא אבל בה"ג כתב דאסור לרחוץ עד דעייל רגל וכן רבינו משה ב"ר מיימון וכן רש"י וכן מצא מהר"ם בתוס' ריב"ם שכתב לפני ריב"א וכן ר' אבנר ומור"ר מאיר וצ"ל אחרי שרבותינו הניכרים אוסרים עד הלילה ע"כ נכון להחמיר ואעפ"כ נהגו העולם להיתר עכ"ל עב"ה] והרגע עולה לו עוד לז' הרי כאן י"ד ולאחר הרגל מונה עוד ש"י ימים הרי כאן ל' ואזנו רוחץ בהן אעפ"י שרוחץ ערב הרגל כבר זהו דין של ר"ה או יוה"כ או פסח או עצרת אבל סוכות עולה לו ושמיני צמרת ז' וז' קודם החג הרי כ"א יום ומזנה עוד ט' ימים אחר החג להשלים ל' יום וכן מת שעה אח' קוד' ר"ה הרי ז' וה"ה ז' וז' ימים שבין ר"ה ליוה"כ ויוה"כ עצמו עוד ז' הרי כ"ח ומזנה עוד ב' ימים אחר ויה"כ

למניקה להניק ג' חדשים קודם מיתת הבעל אינה נקראת מינקת חבירו ומותרת לינשא תוך הזמן :

ריח מכתובת יד מהר"ם מי שרוצה ליקח שאור מעיסתו להחמיץ בו עיסות אחרות לכתחילי טוב לו שיקחנה מן העיסה בעודה במבלה קודם הפרשת חלה כדי שיוכל להפריש מן העיסה אשר יחמיץ מינה וביה אבל אם נתן שאור של גוי או שאור מתוקן לתוך עיסתו לא יפריש חלה ממנה אלא ילוש עיסה מעט כביצה או כג' ביצים וייקף אותו מעט אל העיסה ויפריש אותה מעט לחלה ויקרא לה שם :

ריט מת ביו"ט ראשון מותר לישראל למלמלו וללגע בו יד כדי להעצים עיניו ולפשוט איבריו ולהרחיצו במים לטהרו בלא כיכר ואפילו בשבת לא היו איסור אלא מדרבנן כמו מילמול דעלמא וגדול כבוד הבריות וסנהג : כשר הוא שיתעסקו בו עממים אפילו אם אישתרה במקצת צרכיו ויאמרו לגוי לתקן הקבר וארזן ותכריכין וישראל ילבישוהו ויוציאוהו וישאוהו עד לקבר ויתגווהו בארזן ובקבר והגוי יכסוהו בעפר וכן יש לעשות בשמת בשבת ויו"ט לאחר ונשתתה אבל ביו"ט שני אפילו בשני ימים שר ר"ה יתעסקו בו ישראל לכל מילי דכחול שוויהו רבנן לגבי מת אפילו לא אישתהי וכן עמא דבר . ואם נפל הוא אין להסיר ערלתו ביו"ט ואפילו ביו"ט שני ובקושי הותר לקוברו ומותר להשכיר ספינה או קרון ביו"ט שני להוליך המת ממקומו למקום קבורה ע"כ מכתובת יד מהר"ם :

רכד מי ששמע שמועה על מתו ביום ז' נוהג ז' ול' מיום השמועה וצריך קריעה והבראה ותינוק שמת ביום ל' אין מתאבדין עליו כלל והיכא דקים לן דכלו חדשיו מתאבלין עליו ואפילו ביום שנוולד ומי שחל ל' שלו בשבת כתב מהר"ם וצ"ל דמותר לרחוץ ע"ש שהוא כ"ט לכבוד שבת אבל לא יספר עד לאחר שבת ובשאר ימים מותר לרחוץ ולספר ביום ל' לאחר הניק התמה ואפילו על אביו ועל אמו מותר לרחוץ בו ביום אבל לא לספר עד שגערו בו בחייו :

הא

ספר הפרנס

דכתיבת לעיל ומגלה כי במלוא הימנו גזרת ל' ואם שמיני שלו בשבת ערב הרגל רוחץ ומגלה לעת ערב שהוא שביעי שלו לכבוד הרגל ואם חל שביעי שלו בשבת ערב הרגל רוחץ בערב שבת דעת ערב ואין מגדלת ותוך הרגל מותר לו לגלח כי אנוס הוא :

רבה ב' ששמע לאחר הרגל שמת לו מת תוך ל' קודם הרגל אין הרגל עולה לו כלל אך צריך לנהוג ז' ול' מיום שמועה ולשון ספר המקצועות היבא דשכיב שיכבא ערב הרגל ואיתו לא הוה התם דלא ידע דשכיב ליה שיכבא ושמע תוך ל' יום אין צריך לישב עליו אלא שעה אחת דכיון דאילו היה המן באהרא דשכיב ליה שיכבא לא הו' יושב אלא יום אחד גם עתה לא ישב אלא שעה אחד :

רבו ב' שמת לו מת ביו"ט ראשון או ביו"ט שני או בחוה"מ או ביו"ט ראשון של שני ימים טובים האחרונים של פסח או ביו"ט האחרון [הג"ה] בספר המצות כתב שאמרו בשם גאון שיום האחרון של יו"ט הוא יומא ומרבוי סופרים הוא שעולה לו למצו ז' אעפ"י שאין נוהג בו [אבילות כלל] זמונה ו' ימים אחר הרגל הרי ז' ול' מיום הקבורה וכו' וכן בה"ג ורב אלפס ורבינו משה ב"ר מיימון ור"ב כתב שכן היו נוהגים במגנצ"א אכן יש חילוק וכן פסק בעל הרוקח וכתב כמו כן שכן עשה ר"י ב"ר יודא מעשה כשנפמרה אשתו עכ"ה] אינו מונה ז' עד לאחר הרגל אבל ל' מונה מיום קבורה או משעה שנחמסה מן האבילים המתאבלים שהלווהו להקבר במקום אחר ובשבת וביו"ט אינו קורע ובחוק"מ קורע והרבה נאונים אסרו לקרוע בחוק"מ ויו"ט דיוקא ביום קבורה קורע במועד אבל ביום שמועה לא ומברין אותו מעודה ראשונה במועד בצנעה זי"א שאין צריך להברות וכן פסק רש"י וזבירים של צנעה דהיינו השמיש המטה ורחיצה בחסין אסורין לו לעשות תוך המועד אעפ"י שאין נוהג שאר דיני אבל [הג"ה ואין צריך הוא לישן בין האנשים והיא בין הנשים כל ימי הרגל מדר"ם עכ"ה] :

ננהו

וה"ב הרי ל' יום [הגה"ה פסקו מקצת נאונים מרגסינו פ' אלו מגלחין ארברוי ד' ר"פ לרב איזיוא סבא ודרש יום א' לפני ר"ה ור"ה הרי כאן י"ד ימים משמע מרנחית לחשבון ופירש הרי כאן י"ד מכלל שצריך להשלים ל' כולם על אלו י"ד יום ואת"ל ריום הכפורים מבטל הכל ומותר לגלח ערב יוה"ב א"כ מה לו לומר הרי כאן י"ד רל ר"ה מהבא תיפוק ליה דדחי ליה יותר מו' ימים קודם יוה"ב ומטעם זה פסקו דאין יוה"ב מבטל מסנו דין ד' אלא לפי חשבון ומטעמא דתרי הפסקות בחד אבילות לא עברינן דליכא ז' כאורחיהו ולא שלשים כאורחיהו אכן ה"ר ורחיה הלוי כתב שדעתו דכבוי המתיר לגלח ערב יוה"ב ואם במל ז' ימים קודם הרגל גזירת ל' מפני יום א' או מקצת יום שאלה עליו גזירת ל' כ"ש זה שאלה עליו גזירת ש"ה ימים ואין אנו חוששין אם לא קיים גזירת ז' שהרי כבוד הרגל מפסיקו ומותר לגלח עיוה"ב משום כבוד יוה"ב דאם מי שקברו אחר ר"ה הותר לגלח עיוה"ב שהוא ז' כ"ש וה"ש שקברו לפני ר"ה וכוון שהותר לו לגלח עיוה"ב בטעה גזרת ל' לגמרי וכן הקובר מתו קודם יוה"ב מותר לו לגלח ערב החג ע"כ וכן פ' רבינו שמשון דהא דאמרינן הרי כאן י"ד נפקא מינה שמיך לאתר ר"ה יש לו דין שבת שלישית שיושב במקומו ואין מרבר כרהניא התם וכן ריב"א פ' דנפקא מינה לענין שמועה רחוקה וכן פסק באו"י בשם רבינו יב"ם מפראגא וכו"כ רבינו פרץ מצרפת שנהגין כן הרי"ר יצחק ורוב הגדולים וכן פ' מהר"ם וצ"ל וכתב דלא דמי ליום א' לפני החג וחס ושמניו שלו דאמרינן דהוי כ"א יום ולא אמרינן הרי יש ח' ימים לפני שמיני עצרת וליכמל מניה ל' כל גזירת ל' דהתם לא קיים כלל גזירת ל' דאע"ג דברגל עצמו אסור בנידוח ותספורת הא לא אסור משום אבילות [הלכך] לא במלה מניה גזירת ל' לגמרי וכנ"ל ופי' הא דאמרינן הרי כאן י"ד יום נפקא מינה לענין שליחת הקרע ולאחותו בו' אי נמי לענין שאילת שלום כו' עכ"ה] :

דבר ב' ששביעי שלו ערב הרגל רוחץ דערב

רלא על כל המתים קורע ואפילו בחדר אבל על אביו ואמו קורע לפני העם כל הבגדים שהוא לובש ואפילו הוא לובש עשרה מלבושים קורע את כולם עד שמגלה את לבו מלבד המקמורן שאינו קורע שהוא במקום אפריקסותו וכן פסק רבי אב"י העור"י ויש נוהגים לקרוע גם המקמורן בספר המצוות כתב אלו ואלו וכן משמע בספר מקצעות וכן תניא במס' דרך ארץ וכן משמע בערך [הג"ה אחד האיש ואחד האשה שוין בקריעה וכן הלכה כת"ק ויש פוסקין כרשב"א דהאשה קורעת את התחתון ע"ש אביה ואמה ומחוייבה לאחוריה וחורת וקורעת את העליון כדי שלא יתגלה את דבה תניא כל ו' קרעו לפניו ואם בא להחליף מחליף וקורעת עד לבה ופי' אם בא להחליף תוך ו' ללבוש בגדים שאינם קרועים צריך לקרוע אותם על אביו או על אמו כל ו' אבל אשאר מתים כיון שקרע פעם ראשון שוב א"צ לקרוע כל מה שלובש חליפות שמלות מהר"ם עכ"ה] ואם ירצה לאכול באינותו בעוד שמתו מומל לפניו לא יאכל בשר ולא ישתה יין ואין מסבך ברכות המוציא אלא אחר בוצע ומסבך ואינו מבריל על הכוס ואין עולה דברכת זימן [הג"ה ואם רצה להחמיר ע"ע אינו רשאי וצ"ע בספר אבי"ה ובספר שמחות עכ"ה].

ופטור מק"ש ומן התפלה ומכל המצוות האמורות בתורה ולמחר כיום א' קודם שניקבר המת ילך לבית הכנסת ויושב לפני בית הכנסת ושומע התפילה ואין מתפלל בעצמו ולאחר שנקבר המת מברילין לו על הכוס בלא נר ובלא כשמים קודם מעורת הבראה ואע"פ ששמע מאחרים שהברילו במצו"ש דהדיא שעתא לאו בר חיובא הוא וג' ימים הראשונים אינו הולך לבית הקברות עם שאר האבלים ורבי"י אב"ן פסק תוך ב' ימים שאר אצל עם ת"ח או זקן מבאן ואילך הולך ועומד ויושב אצל שאר האבלים ויש מחמירים ויושבים לברם על הקרקע בשעת אכילה ואין טיוב עמהם על השולחן:

רלב על כל המתים תופר ושולל את הקרע פשטי"ר בלע"ז ולאחר ו' מאחה את הקרע

להתאבל עפ"י עד אחד בין איש בין אשה אפילו נזי או שפחה מסתיון לפי תומם:

רכה כהן אבל אם היתה הכנסת בשבת ואין שם כהן אחר אלא הוא או יש לקרותו לס"ת אמנם יותר טוב שיאמרו לו מקודם לצאת מבית הכנסת מהר"ם:

רכט אשה שאין לה בגים אצלה המתאבלים עמה אין לאנשים להברוהה אבל שאר נשים מברות אותה ובאין ללות אותה מבית הקברות לביתה וכן בשבת תוך ג' אין ללוות אותה מבית הכנסת וכשהנשים מברות אותה יש דהאכילה משל אחרים ולא משל בעלה וכן מדמד או סופר האוכל משל בעה"ב יש להברותו משל אחרים אבל מי שנותן דעני או ליתום או לבנו או לבתו הגדולים והצאה בלא תנאי לעצמו בחינם אין צריכין משל אחרים לאכול כי ריו להם משל בעה"ב ומכרין בכצים שאין להם פה והגדול בוצע ולא האבל ומצאתי כתוב שאין לשתות אחר האבל מכוסו במעורת הבראה כ"א בכוס אחר ובן משמע בסוף דב"ב:

רל המת בשבת אסור לינע בו יד אך נותנים עליו ככר לחם או מקצתו ודוחק על הפת לפשט בו איבריו ולהעצים את עיניו וכן להשמישו מן המטה ע"ג קרקע ויש נוהגים היתר ע"י הככר המונח על המת לפשט איבריו ולהעצים את עיניו ולהניחו על הקרקע בלא דוחק הפת רק מתחת שהוא מונח עליו מותר למלטלו בכ"כ צרכו מפני כבוד המת ומביאין כלי מיקר וכלי מתכות ומניחין על כריסו כדי שלא יהא תפוח ובשבת אכל בשר ושתה יין כדרכו אבל לא בפני המת כי אם בחדר אחר וחיוב בתפילה ובכל המצוות חוץ מהשמיש המימה והולך לבה"כ ויושב במקומו ובבגדי שבת ולאחר הפילת המנחה פושט אותן ולובש בגדים אחרים ולאחר ברכו יאמר הוא ברוך אתה ה' אס"ה המבריל בין קודש לחול ויעמוד על עמודו ויקרע מלבוש העליון מפח כנגד לבו:

ספר הפרנס

וימול אבל אם יש שם מזהל אחר ג' ימים ראשונים לא יצא מפתח ביתו וימול אותו תוך ביתו ובשאר הימים ילך לבית הכנסת אבל מורי רבי לא אמר כן :

רלח אבל מותר להיות בעל ברית בכל יום רוק"ח ואנו נוהגים גם במזהל ללכת לבית הכנסת למול בכל יום מפני מורח ציבור ומצוה רבה :

רלס בתענית לפני ר"ה ויוה"כ מברין את האבל ואין מתענה בו ביום לפכוחי' צערא ואם מת המת ביום התענית ההוא בחצי היום וכבר קיבל עליו התענית מסתין עד לעת ערב אחר התפילה ולא ישלים לנמרי אב"י העור"י :

רמ מהר"ם ה"ל בעל ברית תוך ל' על אביו וצ"ח ורחץ בפילה שלפני המילה ושעם נתן לדבריו דהוה כרגל לנבי דיריה וחוסרא בעלמא הוא דנהגו אבותינו כרחיצה והאבל הוא ואשתו תוך ל' לובשין בגדי שבת כשהן בעלי ברית עד לאחר יציאת בה"כ :

רמא מ"י שמת לו מת ולא נודע לו אבל בני עירו יודעין הרבר מותרין היודעין לזמנו דסעודת מצוה אבל על אביו ואמו לא יזמיננהו ואין בכך אם ירגיש ויודיעו :

רמב מ"י שהתפלל תפילת ערבית ועדיין הוא יום גדול ושמע שמועה על מתו מונה מאותו יום שלאחריו ואותו יום אין עולה אעפ"י שהוא יום לפי שבכר עשאו לילה :

רמג כשי"ש אבל וחתן בבהכ"נ בשבת החתן ושושביניו יוצאין תחידה ושוב יוצא האבל ומנחמו וגם אותן שהן קרובין לחתן ולאבל בשוה אוכלין בבית החתן אם ירצו כי כבודו קודם אב"י העור"י :

רמד אם בא אחד מן האבלים ממקום קרוב מהלך יום אחד דהיינו י' פרסאות מונה עמהם עד יום שביעי שלהם ופוסק מאבילותו עמהם

הקרע שקורין אוישרו"ן בל"א (לאחר שלושים) על אביו ועל אמו לאחר שלושים ואין מאחה לעולם קורע אדם על חמיו וחמותו מפני כבוד אשתו וקורע על כל המתים כשהוא שם בשעת יציאת נשמתו :

רלג אותם השולחים את המת למקום אחר להקבר ואין יודעין מתי יקבר מיד כשחזרו פניהם מלזוהו מתחילין למנות ז' ול' ומתחילין להתאבל :

רלד עד כל המתים חולץ מנעליו כשחזור לביתו לאחר הקבורה אבל על אביו או על אמו מיד כשמשימן את המת בקבר חולץ מנעליו בבית הקברות והולך יתף לביתו :

רלה בהן מטמא לאשתו ולאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו הגתולה מאביו ולא אחיסה ונשואה ואין מטמא לאחותו הגתולה מאמו ולא לקמן (רק"ם) [רלא קים] ליה שכלו חרשיו תוך ל' יום דהיי נפל ואין מטמא לאחיו מן האם ולאותן שהוא מטמא להן נשאר אצלו בשעת מיתתן ולאחר מיתה נוגע בהן לכל מילי כישראל ונושאים לבית הקברות ומלוה אותם עד סמוך לר' אמות משאר קברים שלא ישמא מהם וחוזר לאחוריו ועל כולן מתאבל אפילו [על] אחותו נשואה מאמו :

רלו אבל תוך ג' ימים הראשונים הולך לבית הכנסת לקריאת מגילה ערבית ושחרית ובתשעה באב בלילה הולך לקריאת איכה וקינות ולמחרתו עד גמר קינות ובשבת הולך לבית הכנסת שחרית וגם מתעסף בציצית וכל ז' לובש מלות קמן תחת בגדיו כך הנהיג מהר"ם כי מחויב הוא בכל מצוות האמורות בתורה חוץ מן התפילין ביום ראשון [הג"ה אבל מיום ראשון ואילך חייב אף בתפילין אך ביום שני לא ינחם כ"ו שיש פנים חדשות אצלו אבל אם הניחם כבר ואח"כ באו פנים חדשות אצלו א"צ לחדן ומשם ואילך מניחם לכתחילה אפי' אם יש פנים חדשות עכ"ה] :

רלז מזהל אבל אם אין שם מזהל אחר אלא הוא ילך לבה"כ אפילו ביום ראשון

ואם צריך לצאת לדרך נועל מנעליו וכשיכנס חולץ אותם :

רנ ואסור בחיצות חמין אפילו מקצת גופו אבל בצונן רוחץ פניו דיו ורגליו אבל לא כל גופו ואשה שאירע טבילתה תוך ז' ימי אבלה אסורה למבול אבל בליל שמיני [וכ"ש] (וכן) להבא רחוצת ומובלת כדרכה ואוסרת לגווה דיטוף את ציפורניה כל תוך ז' וכן לעיל רמ"ו קמ"ו ויולדת אפילו תוך ז' כפי מנהגה שהיתה עושה אם לא היתה אבילה ואם אירע ימי ליבונה תוך ז' לובשת חלוק בדוק ויפה אבל לא מנוהץ שלא הולכש וכן סרין :

רנא ואסור בשאילת שלום ג' ימים הראשונים ומי שנחנף לו שלום אין מחזיר לו אך מודיעו שהוא אבל (ומג') ומו' עד ל' שואל כדרכו [ומג'] ועד ז' משיב ואינו שואל אבל אחרים אין שואלין בשלומו כד' יום ועל אביו ואמו אין שואלין בשלומם כל י"ב חודש :

רנב מותר לגדולים לספר הקטנים שמת אביהם או לכבס בגדיהם תוך ז' ימי אבלם אבל בשבת שחל מ' באב כתיבה אסור לגדולים לעשות לקטנים כל דבר שהגדולים אמורים מהר"ם :

רנג מי שמתה אשתו אסור לישא אחרת עד שיעברו עליו ג' רגלים בד"א בשקיום פריה ורביה וגם יש לו מי שישמשנו וגם אין לו בנים קטנים אבל חסר אחת מהנה מותר לו לארוס מיד ולכנס מיד לאחר ז' ואסור לבא עליה : לאחר שלשים :

רנד מי שתכנסו אבוליו והכביד לו ז' מיקל בתעור כל לא במספריי אלא על ידי שינוי רוחץ חזקו בצונן :

רנה מת אביו של חתן או אמו של כלה וכבר נתן מים ע"ג בשר שאי אפשר למכור מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובעול בעילת מצוה ופורש אבל אם הוא במקום שאפשר למכור הבשר נוהג אכילות תחילה : מת

עמהם וזהו דווקא כשבא קודם שהתפללו (עם) האבלים ביום ז' אבל אם כבר התפללו מונה לעצמו ז' ול' וכן בא מטקום רחוק ודווקא שהגדול בבית והקטן בא מן הדרך אבל איפכא לא. כי הכל הולך אחר הגדול בבית [הג"ה] ואם אחד מן האבלים לוו את המת להקבר במקום אחר והאחרים נשארו בבית אלו מוגין משיצא מהן יאילו מוגין משיסתום הגולל והרבה חולקים בדבר עכ"ה] הקורע בחמתו בשבת על מהו אעפ"י שמחלל שבת יצא ידיו קריעה :

רמה מי שמת לו אביו ואמו והי' קטן באותה שעה וקודם שעברו ז' יום נעשה גדול בן י"ג שנים ויום א' חייב להתאבל ז' ול' לאחר שהגדול ואינו מונה מיום הקבורה כ"א למנין י"ב חדשים אבל אם הגוסס לאחר ז' יום במלה שנימו נזירת ז' ול' :

רמו מי שניקבר מהו בע"ש סוד לביהכ"נ חייב כהבראה קודם תפילה אבל בערב פסח כהאי גוונא אין מברין אותו :

רמז אבל אסור כל שבעה בהשמיש ובתלמוד תורה אבל קורא בהלכות אבל ובקינות ובדברים הרעים שבידמיה וכן מ' באב ואסור בתספורת כג' שערו ואם צריך ליטול את הציפורן יטלם בשינוי או צפורן בציפורן ע"י שינוי :

רמח אסור לכבס בגדיו ולכבוש חדשים ואם בני ביתו אינם מתאבלים עמו נותנין בגדיו עם בגדיהם לכבס ולהניח ואסור בעשיית מלאכה ג' ימים הראשונים ואפילו המתפרנס מן הצדקה מכאן ואילך אם הי' עני עושה מלאכה בצנעה בביתו והאשה מזה בפלך בתוך ביתה :

רמש ואפילו דברים המתירים לעשות בחול המועד אבל אסור לעשות בימי אבלו אבל אחרים עושין לו בדבר האבד כל צרכו כהב ראבי"ה ואסור בנעילת הסנדק אבל כרי ללבת בחצר או מבית לבית במנעדים קטנים

אומרים] כל שלשים יום ומחר"ם כתב ראי קשיא ליה עירכבותא דראשו שמתר לחוף ולטרופ אפילו בתוך ז' :

רסה מת שאין מתאבלין עליו מתכנסין י' בני אדם ומתפלגין כל ז' בכית המת :

רסו מי ששמע שמועה קרובה בשבת השבת עולה לו למנין ז' וד' וקורע במצואי שבת ואם שמע שמועה קרובה בשבת ערב הרגל במל גזירת ז' (ולא) דאמרינן הרי הוא כאילו שמע בחול ערב הרגל מהר"ם :

רסו חולה שמת לו מת אין מודיעין אותו שמת תשרוף דעתו ואין מקרעין לו ומשתקין את הנשים בפניו מקרעין לקמן מפני עגמת נפש ר"ח :

רסת אבל כר ז' לא יניח הנוק בחיקו מפני שמביאו לירי שחוק ונמצא מתגנה על הכיור האבל קותר לתת קמת שלו לאופה דאפות לו פת אפילו מלא תנור כל ז' ואסור לתת תבואה שלו לפוחן לפוחן לו קמת תוך ז' :

רסת מהר"ם הנהיגה ברומענבער"ל בפורים שינעול האבל מנעליו וילך

לבה"כ לשמוע מקרא מגילה ערבית וישרתה ואחר יציאתו מביה"כ יחזור לביתו לאבילתו ושוב מצאתי כתוב משמו שפסק שיום י"ד נמ"ז אין

לו להתאבל ועודין לו למנין ז' ובמלה גזירת ז' שאין מתאבל אלא ה' ימים ואילו ב' הן לפנייהן הן לאחריהן אבל פא ראיתי נוהגין כן ורבינו

גרשם מאור הגולה ורבינו משה בר מימון וס"ה ובעצ הרוקת כולם שוין שאבילות נוהג בפורים וכן בחנוכה ור"ח וגם כתב מהר"ם אבל חייב

לשלוח מנות לב' או לב' מרעיו כי הוא חייב בכל המצות וקורא את המגילה הכתובה בין

הכתובים ביחוד יצא אבל לא בציבור [הג"ה אין לעשות פורים ראשון והא דתנן אין בין אדר

הראשון לאדר השני אלא מקרא מגילה מיידי כשקראו את המגילה בראשון ושוב נמלכו לעבר [השנה] (השני) וכן פ' רבינו שמחה זצ"ל וכן מוכחת כל ההלכה כל זה פשוט מהר"ם זצ"ל :

הכ

רנו מת שנחפש ואין מניחין לקבורו אין אויבה חל על הקרובים ומוהרין לאכול בשר ולשתות יין כיון שאין מוטל עליהם לקבורו וכל זמן שלא נקבר המת אין אסור ברברים שהאבל אסור בהן :

רנו הרוני מלכות ואין מניחין אותן ליקבר משנהייאשו דשאל למלך לקבין מתחילין להתאבל עליהם שבעה ושלשים אעפ"י (שנתיאשו) [שלא נתיאשו] מלגנוב אותם וכן מי שטובע בים או שאכלתו חיה רעה ונתיאשו מלבקשו ומצאנהו איברים איברים אין מונין לו עד שימצא ראשו ורובו או יתיאשו מלבקש עוד :

רנח על אביו ועל אמו אין נכנס לכית המשתה ולמעורת שמחה עד י"ב חורש אבל דילך לברכת נשואין סותר לאחר ז' לפי שאין שמחה שם לא ריקוד ולא טפוח ושחוק וכתב מהר"ם ורבי"י אב"ן דלאחר ל' יום סותר ולא כתבו פסע :

רנח במעורת הבראה האבל אין בתע להוציא אחרים אך אחר

בוצע וג' מוסמין והוא אינו מן המנין [ואין] [דאין] אבל מן המנין ואם יש שם ז' שאכלו במעורת הבראה מברכין ברכת אכלים בבהמ"ז :

רס אין אומרים הלל בבית האבל בר"ח אעפ"י שיש שם י' דכחידים דמי :

רסא אבל שיש לו בנים קטנים לא יבטלו מלימודם ז' ימי אבילות אביהם :

רסב מת בעיר אין מבטלין תלמוד תורה לא גדולים ולא קטנים ודווקא בשעת הוצאת המת לקבורה מבטלין :

רסג כל יום (ז') שאין אומרים בו תחינה אין אומרים בו צדוק הרין לבר ביום ז'

וכשחתן בעיר ונמ' באב צייה מהר"ם לאומרו ועל אדם חשוב וקן אמר אותו דרך הליכה וקדיש לאחר הקבורה :

רסד לסרוק הראש בימי האבל יש (ויצוים)